

Utbildningsnämndens ordförande
Hampe Klein (M)

Till Kommunfullmäktige

Datum 2023-01-18
Dnr: 2022/0012

Svar på interpellation nr 8–2022 från Johan Agge (RP) - Ser vi betygsinflation i Österåkers kommun?

Sammanfattning

I en interpellation väckt i Kommunfullmäktige ställer interpellanten frågor om vi ser betygsinflation i Österåkers kommun?

1. Finns risk för betygsinflation på grund av pandemin och borttagande av nationella prov?
2. Finns risk för ökad betygsinflation genom etablering av koncernskolor och ökad konkurrens?
3. Hur motverka betygsinflation?
4. Finns oro för att betygsökningen stannar av efter pandemin och återinförande av nationella prov?

Bakgrund

Kommunens ansvar

Enligt skollagen kan både en kommun och en enskild person eller företag vara huvudman för förskolor och skolor. Kommunen ansvarar som huvudman endast för verksamhet i kommunens egen regi. Tillsyn av skolor i enskild regi sker genom skolinspektionen.

Kommunen där en skola med enskild huvudman är belägen har rätt till viss insyn i verksamheten, men insynen begränsas i praktiken till att följa upp offentligt redovisade resultat, t ex betyg eller rapporter från skolinspektionens tillsyn. Kommunen har ingen möjlighet att direkt påverka eller styra utbildningen eller undervisningen i en skola i enskild drift.

I Österåkers kommun deltar samtliga fristående huvudmän på frivillig väg i kommunens enkätundersökning MMIS, vilket ger möjlighet till dialog kring resultat och kvalitet.

Slutbetyg åk 9, alla huvudmän

Slutbetygen i åk 9 har legat relativt lika under de senaste åren 2018-2022. Se tabell nedan som avser sammantaget resultat för samtliga grundskolor i kommunen. Resultaten i fristående skolor är generellt något högre än i de kommunala skolorna. Resultaten varierar naturligt mellan åren, även innan corona och någon signifikant betygspåverkan på grund av corona kan inte säkerställas på övergripande nivå.

Slutbetyg åk 9, Österåkers kommun, samtliga huvudmän
(Skolverket/SCB)

	2021/22	2020/21	2019/20	2018/19	2017/18
Andel som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	82	84	83	84	85
Andel behöriga till yrkesprogram	89	92	88	92	91
Genomsnittligt meritvärde	243	247	245	242	247

Nationella prov och slutbetyg

Skolverket har sammanfattat orsaker kring skillnader mellan slutbetyg och nationella prov.

- Betyget på de nationella proven vara missvisande på grund av hur proven är utformade. Brister i ett delprov kan uppvägas av att eleven lyckas bättre i ett annat delprov som sedan slås ihop.
- Proven kan ha gett läraren information om elevens kunskapsbrister som sedan hunnit åtgärdas innan slutbetyget satts.
- Det nationella provet testar inte hela kursplanen utan det finns delar som inte prövas, vilket medför att resultatet kan bli missvisande.
- Elever som är vana att ha anpassningar i undervisningen får inte detta på provet som därigenom kan bli missvisande. Elever kan också drabbas av stress i provsituationen vilket påverkar resultatet.

Källa: Skolverket, oktober 2021

Redogörelse för egen regi - resultat och analyser avser endast verksamhet i kommunens egen regi

Betyg och korrelation betyg och nationella prov

Skolresultaten fortsätter att vara goda för Österåkers kommunala grundskolor. Meritvärdet för den kommunala grundskolan har höjts något till värdet 244,5 vilket motsvarar en höjning med 0,2 meritpoäng. Meritvärde visar alla elevers samlade resultat i årskurs 9 vilket gör att meritvärdet ofta används som ett kvalitetsmått för hela grundskolans verksamhet.

Samtidigt som meritvärdet har gått upp har resultaten för gymnasiebehörigheten gått ner, särskilt för flickor. Sammantaget gör det att flickors gymnasiebehörighet på kommunnivå är lägre än pojkars, något som Österåkers kommun inte haft tidigare. Flera andra kranskommuner till Stockholm och Göteborg syns liknande resultatförändringar inom just flickors gymnasiebehörighet.

Korrelation nationella prov och slutbetyg har ingen tydlig trend över tid. Österåkers kommunala skolor har följt riket även om det finns slutsatser att dra för resultat för det senaste läsårets korrelation. Det senaste läsårets resultat visar att korrelationen har minskat mellan nationella prov och betyg. Fler elever än tidigare har fått högre betyg och fler elever har fått lägre betyg än resultatet på det nationella provet visar.

Att korrelationen kan skilja för enskilda skolor, i enskilda ämnen och enskilda år följer förvaltningen och har dialog med skolan kring. Där är det dock viktigt att komma ihåg att skolor med färre elever kan få större procentförändringar, och att det i sig inte behöver visa en större trend.

Möjliga orsakssammanhang till försämrade korrelation betyg och nationella prov

Skolans medarbetare arbetade oerhört hårt under hela pandemin för att hålla verksamheten igång. Vid vissa tidsperioder gavs undervisning per distans där fjärrundervisning var rådande. Det gjorde att många lektioner flyttades från klassrum till datorer. En annan stor förändring var att lärare/personal flyttades runt inom skolorna för att täcka upp för varandra i syfte att ändå ha skolan igång. Det gjorde att många elever mötte nya lärare under sina lektioner. En tredje stor förändring var att många elever och lärare var frånvarande vid undervisning (sjukdom, vab m.m.) där de allmänna frånvarotalen i perioder var mycket höga. En skola med låg korrelation hade sin sista elevgrupp i årskurs 9 under läsåret 21/22, en högstadiesverksamhet som nu är avvecklad.

Det är dock viktigt att komma ihåg att nationella provet är en del i underlaget för betyg. Läraren har givetvis många andra delar som tas hänsyn till innan betyg sätts.

Svar på frågeställningarna

1. Finns det alltså risk för betygsinflation på grund av pandemin och borttagande av nationella prov?

Att sätta betyg på elever är svårt, den svårigheten har ökat i och med pandemin enligt tidigare beskrivning. Nationella prov har en reglerande effekt på betygsresultat och det är en del i syftet med nationella prov. I det avseendet kan man anta att pandemin i sig kan ha bidragit till viss betygsinflation. Det är av det skälet viktigt att det finns andra interna prov-/testsituationer över tid för att säkerställa nivån i våra elevers kunskaper. Ett exempel är Österåkersprovet som har genomförts flera år i Österåker. Resultatbilden är i det provet positiv, där särskilt de duktiga elevernas resultat förbättrats.

2. Finns risk för ökad betygsinflation på grund av ökad konkurrens och etablering av koncernskolor?

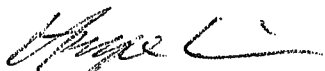
Det är inget som Österåkers kommun har noterat gällande de fristående enheterna i kommunen.

3. Hur motverka betygsinflation?

Delar av svaren finns i tidigare text. Att noggrant följa korrelationen, att öka våra lärares kunskap om kunskapsbedömning och att ha interna prov/test är delar som är viktiga. Österåkers kommunala skolor har från läsåret 22/23 en gemensam plan för screening i ämnena matematik och svenska. Planen gäller alla årskurser under grundskolan och kommer tydligt visa elevers kunskapsutveckling.

4. Finns oro för att betygsökningen stannar av?

Det finns en medvetenhet om att det även fortsatt kommer att krävas hårt och systematiskt arbete för att bibehålla och utveckla våra resultat. Den kommunala grundskolan i Österåker har under flera år presterat bättre än de modellberäknade värden som räknas fram för våra skolor. För mer information om de modellberäknade värdena och statistik hänvisas till www.kolada.se

Hampe Klein (M)

Utbildningsnämndens ordförande